Raadsvoorstel

Raadsnummer:	**2021-033**	Zaaknummer:	**1138238**
Onderwerp:	**RES 1.0**		
Korte inhoud:	Met deze RES 1.0 hebben we het voornemen om 0,75 TWh bij te dragen aan de landelijke opgave van 35 TWh duurzame energie-opwek op land. Tevens is deze RES 1.0 een strategie tot 2030 om toe te werken naar een energieneutrale Regio Foodvalley in 2050. In de RES 1.0 staan ook de afspraken die de gemeenten en andere stakeholders willen vastleggen over een toekomstbestendige energievoorziening in de regio en uit willen werken in een RES 2.0. De RES wordt iedere 2 jaar herzien op basis van nieuwe ontwikkelingen. Volgens de afspraken van het Klimaatakkoord zal de regio de RES 1.0 uiterlijk 1 juli 2021 aanbieden aan het Nationaal Programma RES.		

Datum B&W:	20 april 2021	Portefeuillehouder:	Wethouder Dijksterhuis

Voorstel

1. De Regionale Energie Strategie (RES) Foodvalley 1.0 vast te stellen;
    a. in te stemmen met het gezamenlijk voornemen in Regio Foodvalley om 0,75 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken in 2030 als onderdeel van de landelijke opgave van 35 TWh duurzame opwek op land;
    b. de samenwerking met de stakeholders te continueren en uit te werken in concrete afspraken.

Inleiding

Op basis van afspraken in het Klimaatakkoord brengen 30 regio's in beeld hoeveel duurzame energie zij denken op te kunnen wekken in 2030 en welke (potentiële) regionale warmtebronnen er zijn. De RES volgt uit het aanbod van de koepels (VNG, IPO en Unie van Waterschappen) aan het (vorige) kabinet, waarin ze aangeven samen te willen werken 'Naar een duurzaam Nederland'. Dit heeft geresulteerd in de samenwerking aan een landelijk Klimaatakkoord en de daaraan verbonden RES-opgave, waaronder de ruimtelijke inpassing van 35 TWh duurzame opwek van energie op land.

Wat is een RES?

De RES is een strategische verkenning en heeft de status van een beleidsplan. Daarin staat hoe we invulling willen geven aan de opgave uit het Klimaatakkoord voor de opwek van duurzame energie op land. Ook geven we inzicht in het regionale aanbod van warmte. De RES is geen juridisch ruimtelijk instrument. Borging van de RES vindt daarom lokaal plaats in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

De RES richt zich op 2030, en waar mogelijk 2050. Dat geeft een helder beeld van het doel waar we met zijn allen naar toewerken. Wel wordt de RES elke 2 jaar herzien, op grond van nieuwe inzichten, innovaties en ervaringen. Zo blijft het document actueel en realistisch.

Wat staat er in de RES?
Stakeholders verbinden zich aan de volgende uitgangspunten uit de RES 1.0:

a. We hebben het voornemen om 0,75 TWh duurzame elektriciteit op te wekken door middel van zonne- en windenergie in 2030 in het Regio Foodvalley gebied;
b. we streven naar een bijdrage van 1 TWh door te blijven zoeken naar aanvullende mogelijkheden, te werken aan het oplossen van belemmeringen en het stimuleren van innovaties;
c. we zetten fors in op isolatie en energiebesparing: we maken ons hard voor 1,5% energiebesparing per jaar. We ontwikkelen daar een gezamenlijk versnellingsprogramma voor;
d. we houden vast aan de plannen die we al in lokaal en provinciaal beleid hebben vastgelegd. We zorgen ervoor dat een zo groot mogelijk deel daarvan voor 2030 wordt gerealiseerd. Voor grootschalige (wind)projecten vereist dit vergunningen vóór 2025;
e. we gaan zorgvuldig om met de schaarse ruimte in de regio. We zetten alles op alles om geschikte daken en 'restgronden' voor zonnepanelen te gebruiken. In 2050 liggen zonnepanelen op bijna alle daarvoor geschikte daken. Voor zonne-energie worden de uitgangspunten van lokale zonneladders, of andere beleidskaders, gebruikt. We begrenzen zon op land voor agrarisch gebied tot 2030 conform het huidige beleid van gemeenten.
f. we voorkomen versnippering van een groot aantal losse windlocaties en kiezen voor ontwikkeling van energieclusters, zoveel mogelijk op locaties nabij de snelwegen en grote bedrijventerreinen. We ontwikkelen de zon- en windprojecten in onze regio in principe met minimaal 50% lokaal eigenaarschap.
g. we verkennen in enkele onderzoeksgebieden welke aanvullende locaties verantwoord ontwikkeld kunnen worden. We doen dat in gesprek met inwoners en met respect voor natuur, water, landschap en agrarische waarde;
h. we versterken onze samenwerking binnen (en buiten) de regio op warmtegebied. Zeker als het gaat over (toekomstige) bovenlokale warmtebronnen als aquathermie en (ultra)diepe geothermie;
i. we verwerken de consequenties van de lokale Transitievisies Warmte in de RES 2.0 en vinden daarbij de volgende uitgangspunten belangrijk:
    - we vinden het belangrijk dat gemeenten, woningcorporaties, vastgoed- en huiseigenaren en netbeheerders logische momenten en fasering met elkaar afstemmen. We zoeken aansluiting bij natuurlijke investeringsmomenten. Daarnaast blijft maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld bij wijkinitiatieven;
    - we willen lokaal zeggenschap versterken bij collectieve warmteoplossingen;
    - we vinden een sterke regierol van gemeenten op de ondergrond nodig om mogelijke (grond)waterproblemen bij geothermie en warmtekoude-opslag te voorkomen;
    - we passen houtige biomassa toe in de vorm van regionaal verkregen resthout (bijvoorbeeld snoeihout). Biomassa draagt voor een beperkt deel bij aan een oplossing voor de energietransitie. We werken in de RES 2.0 de rol van biomassa in onze regio uit;
    - we ondersteunen en faciliteren experimenten in de regio met onder andere groen gas en waterstof.

Uw rol in dit traject
De RES 1.0 krijgt een vertaling naar het gemeentelijke omgevingsbeleid. De gemeenteraad is binnen de gemeente het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van omgevingsbeleid. In mei 2020 heeft u zich uitgesproken over de realisatie van concrete projecten ten bate van de RES 1.0 en heeft u een besluit genomen over het vervolgen van het proces van concept-RES tot RES 1.0

Tijdens het proces om te komen tot de RES 1.0 zijn er voor u mogelijkheden geweest om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in het regionale proces en om een mening te vormen over de

energietransitie in de regio. Zo waren er stakeholderoverleggen, regionale raadsinformatie-avonden en verdiepende webinars. Daarnaast heeft u schrijven gekregen met betrekking tot het advies van het burgerforum en over de netimpact. Ook zijn er vanuit het Nationaal Programma RES mogelijkheden geweest om u te verdiepen in de energietransitie.

Beoogd effect
Het beoogde effect van de RES 1.0 is een strategie te hebben om met stakeholders uit de regio in een iteratief tweejaarlijks proces:

- keuzes te maken voor de opwekking van duurzame elektriciteit en voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving;
- de voorwaarden te realiseren voor publieke partijen om dit mogelijk te maken;
- de daarvoor benodigde uitbreidingen aan de netinfrastructuur aan de hand van een eindbeeld in 2030 met een doorkijk naar 2050 door netbeheerders te realiseren en;
- de projecten rendabel te laten bouwen en exploiteren door energiecoöperaties en andere ondernemers.

Argumenten

1.1 De RES Foodvalley 1.0 is in lijn met de door de gemeenteraad aangegeven kaders en de duurzaamheidsambities van Nijkerk

Gemeente Nijkerk heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Daarvoor is in 2019 de Routekaart Nijkerk Energieneutraal 2050 vastgesteld en is in 2020 het Uitvoeringsprogramma Nijkerk Energieneutraal 2020-2023 opgesteld. Een van de uitgangspunten uit de Routekaart is het vergroten van het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit middels windturbines en zonnevelden. Om dit mogelijk te maken is in mei 2020 het Beleidskader duurzame opwek Zon op land vastgesteld, met daarin kaders en randvoorwaarden voor het realiseren van zonnevelden in het buitengebied. Parallel daaraan is een raadsbesluit genomen om 40 ha zon en 2 windturbines nabij de A28 te realiseren. Dit is in lijn met de Nijkerkse inzet uit het concept RES bod van 40 ha en 2 windturbines, waarmee u in mei 2020 reeds heeft ingestemd.

De kaders die u hiervoor heeft meegenomen, zoals het zoveel mogelijk ontzien van kostbare landbouwgrond, duurzame opwek zoveel mogelijk te realiseren langs infra, zoveel mogelijk daken en restgronden te benutten voor de opwek van duurzame energie middels zon en vooral in te zetten op energiebesparing, komen overeen met de uitgangspunten die in de RES worden gehanteerd. Over de actuele stand van zaken met betrekking tot de lokale projecten rond duurzame opwek bent u onlangs nog via een raadsinformatiebrief geïnformeerd.

1.2 De RES is opgesteld met inachtname van alle belangen

Het realiseren van duurzame opwek op land middels zon en wind brengt veel maatschappelijke discussie met zich mee. Er spelen veel belangen en er zijn veel verschillende meningen over de beste manier om het te doen. In Regio Foodvalley is daarom met acht gemeenten, twee provincies, het waterschap en twee netbeheerders samen met veel andere belanghebbenden gewerkt aan de RES. In regionale en thematische werkateliers verzamelden en deelden experts van betrokken partijen hun kennis. De kennis en inzichten zijn vervolgens ingebracht in het Stakeholderoverleg. Daar zochten we met vertegenwoordigers van alle partijen naar oplossingen die recht doen aan alle belangen. Er is gewerkt volgens de Mutual Gains Approach (win/win onderhandelen). In de laatste fase hebben ook inwoners,

waaronder uit Nijkerk, (via het Burgerforum) en jongeren (JongRES) deelgenomen aan het stakeholderoverleg. Vanuit het Burgerforum is een advies naar voren gekomen dat mee is genomen in de RES 1.0. De inhoud van dat advies, en de regionale enquête die daaraan ten grondslag heeft gelegen, komen in grote mate overeen met de informatie die eind 2019 en begin 2020 ook in de lokale bijeenkomsten in de gemeente Nijkerk naar voren zijn gekomen (zie ook uw raadbesluit uit mei 2020).

1.3 Het RES 1.0 bod van Regio Foodvalley is concreet onderbouwd met voornemens per gemeente.

Regio Foodvalley wil met haar RES bod een eerlijke bijdrage leveren aan de landelijke opgave van 35 TWh. Daarbij is wel ingezet op het doen van een *realistisch* bod. Bij de behandeling van het raadsvoorstel in mei 2020 heeft u aangegeven het belangrijk te vinden dat de inzet per gemeente in de RES 1.0 inzichtelijk wordt gemaakt. Dat is gebeurd, zoals onder andere ook terug te lezen is in bijlage E van de RES. De inzet van alle gemeentes in de Foodvalley samen telt op tot bijna 1.0 TWh. De Nijkerkse bijdrage daarin bestaat uit de - in het raadsbesluit van mei 2020 opgenomen - 40 ha zon en 2 windturbines (samen goed voor 0,086 TWh). Ook zijn er locaties voor zon op dak en restgronden in beeld. Samen met datgene wat er al aan aanvragen in de pijplijn zit komt dit op 0,051 Twh. Omdat we verwachten dat een deel daarvan niet voor 2030 gerealiseerd kan worden (omdat diverse knelpunten en risico's zoals lokale processen, ecologische beperkingen, netinfrastructuur en financiering voor uitval of vertraging kunnen zorgen), bedraagt de inzet van de regio 0,75 TWh. Daarnaast houden we de ambitie om wel die 1,0 TWh te realiseren.

1.4 De Nijkerkse bijdrage past binnen de waardes van de gemeente

Nijkerk levert een belangrijke bijdrage aan het agrarische karakter van de regio. Landbouwgronden willen we daarom zoveel mogelijk ontzien. Ook beschikt Nijkerk over waardevolle landschappen en natuur, die we graag willen behouden. Dit maakt de zoektocht naar geschikte locaties voor duurzame opwek niet makkelijk. Zoveel als mogelijk wordt de opgave daarom, conform uw besluit in mei 2020, gerealiseerd door zon op dak en restgronden, zoals geluidswallen en parkeerterreinen. Onderzoek hiervoor loopt al. Ook zetten we in op energiebesparing. Hiermee beperken we de opgave voor het buitengebied. Datgene wat echt nodig is, wordt zoveel mogelijk langs infra gerealiseerd, zodat de overlast beperkt is.

1.5 De aanpak richting RES 2.0 biedt ruimte voor nieuwe inzichten op basis van innovatie

Bij de behandeling van de Routekaart Nijkerk Energieneutraal 2050 heeft uw raad aangegeven in de meerjarige aanpak ruimte te willen houden voor nieuwe inzichten en innovatieve technieken. Mede daardoor is afgesproken dat de realisatie van de Routekaart in termijnen van circa 4 jaar zal worden geactualiseerd. Aangezien het volgen van deze innovatieve technieken geen puur lokale aangelegenheid is heeft het college, als uitwerking van de toezegging de dato 27 juni 2019 (ID 125), in de regio aandacht voor dit onderwerp gevraagd. Dit heeft mede geleid tot de afspraak dat innovatieve technieken, waaronder de superkritische watervergassing, in de komende jaren nadrukkelijk zullen worden gevolgd. Dit is verwoord in paragraaf 2.2 van de RES 1.0. Eventuele bijstelling van de aanpak op basis van deze voortschrijdende inzichten wordt meegenomen in de RES 2.0 of daaropvolgende versies.

Kanttekeningen

1.1 Het bod heeft een grote impact op het elektriciteitsnet

Grootschalige opwek van duurzame elektriciteit vraagt om een stevig elektriciteitsnetwerk. Bij het realiseren van grote opwekinstallaties is het eigenlijk altijd nodig om het net te verzwaren. Dit vraagt veel

van de netbeheerder. Regio Foodvalley is immers niet de enige die door hen bediend wordt. De netbeheerder is daarom nauw betrokken geweest bij het opstellen van de RES 1.0. Zij hebben doorgerekend dat 0,73 TWh aan duurzame opwek gerealiseerd kan worden op basis van de voorgenomen uitbreidingsplannen. Alles wat daar bovenop komt is wat minder zeker. Om dit te realiseren, kan aan een aantal zaken gedacht worden, zoals
- het optimaal benutten van de vrije ruimte in de onderstations;
- Clusteren van wind en zon. Dit levert een hoge benutting van de aansluiting op, omdat wind en zon productie grotendeels op andere momenten plaatsvindt;
- Grotere opweklocaties zijn sneller aan te sluiten. De voorkeur zou daarom gegeven moeten worden aan het realiseren van grote opweklocaties.
- Stimuleren eigen gebruik zon op dak, zeker voor bedrijven. Dit vraagt geen of nauwelijks investeringen van de netbeheerder.
Door te clusteren en opwek te realiseren op of nabij bedrijventerreinen, voorzien we hierin.

1.2 Er spelen ook ecologische belangen

Gemeente Nijkerk kent een aantal mooie natuurgebieden. Zowel windturbines en zonnevelden kunnen nadelige effecten hebben op de lokale flora en fauna. Om dit te ondervangen wordt bij het aanwijzen van zoeklocaties en bij het realiseren van concrete projecten milieueffectrapportage gedaan, waarmee in beeld wordt gebracht wat die effecten kunnen zijn. Deze rapportages kunnen als basis dienen voor verdere besluitvorming. Zie voor verdere informatie op dit punt ook de recent toegestuurde raadsinformatiebrief.

1.3 Er zijn ook andere opgaves in de regio die ruimte vragen

Naast de energietransitie, zoeken we in de regio ook oplossingen voor de woonopgave, de landbouwtransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en de stikstofproblematiek. Al deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor ons ruimtegebruik. Zo zijn in Regio Foodvalley tot 2040 zo'n 40.000 extra woningen nodig, een stijging van 25%. Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen blijven bieden, is versterking van de natuur en van landschappelijke kwaliteiten belangrijk. Ook bedrijvigheid, mobiliteit, recreatie en het verduurzamen van de landbouw vragen ruimte. Een vitaal platteland en gezonde toekomst voor boeren is daarnaast cruciaal voor onze positie als AgriFood regio. Om al deze ruimtevragen met elkaar te combineren is het van belang om waar mogelijk de koppelkansen en functiecombinaties te benutten.

1.4 Om 55% CO_2-reductie te bereiken in 2030 en een energieneutrale regio te zijn in 2050, is meer nodig dan de huidige afspraken in de RES

De afspraken die worden gemaakt in de RES 1.0 zijn een eerste stap richting een duurzame regio. Voor de korte en middellange termijn (2030) zetten we in op bewezen technieken voor grootschalige opwek: windenergie en energie uit zonnepanelen. Daarmee zijn we er echter nog niet. Voor 2050 zetten we daarom in op een breder scala aan duurzame bronnen en energiedragers (o.a. waterstof, kernenergie, geothermie, aquathermie).

Vanwege de afspraken in het Gelders Energie Akkoord streven we in Regio Foodvalley naar 55% CO_2-reductie in 2030. Dat hoeft niet alleen ingevuld te worden met duurzame opwekking van elektriciteit. De ingezette acties in de regio met betrekking tot circulaire economie, de landbouwtransitie, duurzame mobiliteit en voedsel leveren allemaal een bijdrage aan deze doelstelling.

1.5 Voor verdere uitwerking en uitvoering van de plannen zijn aanvullende financiële middelen nodig

De werkzaamheden die in de regio in 2022 kunnen worden opgepakt zijn afhankelijk van de wensen van de stakeholders en de middelen die private en publieke stakeholders beschikbaar willen of kunnen stellen. Dat krijgt de komende periode een uitwerking.

Voor uitwerking van de RES is een bijdrage van de rijksoverheid wenselijk. Door de koepels van VNG, IPO en Unie van Waterschappen is een brandbrief gestuurd om snel duidelijkheid te geven over de ondersteuning van de rijksoverheid. Ook is nog onduidelijk of deze bijdragen uitgekeerd worden via de regiogemeenten of via één overheidsorgaan, betrokken binnen de regio.

1.6 Het draagvlak voor de energietransitie is niet overal even groot

Inwoners maken zich zorgen over de consequenties van het besluit voor hun leefomgeving. Vooral zorgen over de (fysieke) veiligheid en overlast voor mens, dier en leefomgeving als gevolg van de installaties die zij verwachten in de zoekgebieden van de RES 1.0. De zorgen rondom windmolens (landschap of hoogte van de windmolens, slagschaduw en (laagfrequent) geluid) zijn het meest prominent aanwezig. Daarnaast zijn er ook zorgen rondom waardedaling van hun woning.

Inwoners merken ook dat we in Regio Foodvalley keuzes willen maken die bijdragen aan het vergroten van het draagvlak of acceptatie van inwoners. Dat we oog hebben voor het inwonersperspectief en dat we overlast tot een minimum willen beperken door inwoners mee te laten denken en mee te laten doen. Dit hebben we laten zien door inwoners gedegen te betrekken bij het ontwerpproces, en te allen tijde transparante informatievoorziening te hebben geboden. Voor een volledig overzicht van de participatiemomenten wordt verwezen naar bijlage B van de RES 1.0.

Financiën
Voor uitvoering van het RES bod 1.0 zijn de volgende middelen voorzien:

- Structurele bijdrage gemeentes aan het werkprogramma Energie van Regio Foodvalley. De totale begroting voor dit werkprogramma bedraagt jaarlijks €109.000 (excl. Andere onderdelen). De Nijkerkse bijdrage is jaarlijks €13.143. Deze is reeds opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Nijkerk Energieneutraal 2020-2023 en door vertaald in de meerjarenbegroting 2021 - 2024.
- Voor 2022 heeft provincie Gelderland een bedrag beschikbaar gesteld voor de voortzetting van de samenwerking in Regio Foodvalley voor de uitwerking van de RES 1.0 en de continuering richting RES 2.0.
- Vanuit de Rijksoverheid verwachten we een aanvullende bijdrage voor de realisatie van de ambities in RES 1.0.

Op basis van het nader op te stellen regionale samenwerkings- en uitvoeringsprogramma wordt door publieke en private stakeholders naar verdere middelen gezocht.

Communicatie
Het stakeholderoverleg wordt op de hoogte gesteld van uw besluit en gevraagd dit te verspreiden bij hun achterban. Nadat alle overheden een besluit hebben genomen, wordt een gezamenlijk persbericht uitgebracht door Regio Foodvalley.

Vervolg

Aanpak/ uitvoering
Voordat in juni 2020 tot definitieve besluitvorming in uw raad wordt over gegaan, vindt er op 19 mei 2020 nog een regionale raad- en statenbijeenkomst plaats. Daarbij is er gelegenheid tot onderlinge afstemming op basis van de eerste commissiebehandeling. Na uw besluit wordt de RES met de uitkomsten van de behandeling in raden en Staten aangeboden aan het Nationaal Programma.
Na besluitvorming willen we de afspraken uit de RES 1.0 borgen in een convenant of een samenwerkingsovereenkomst met alle stakeholders.
Verder worden er afspraken gemaakt over de wijze waarop we de interbestuurlijke samenwerking willen voortzetten (proces en organisatie) en welke zaken er regionaal worden georganiseerd en welke lokaal (uitvoeringsprojecten).

Evaluatie
Wij willen u op regelmatige basis actief informeren over en betrekken bij de voortgang van de uitwerking van de afspraken van de RES. U ontvangt t.z.t. een voorstel met de kaders voor het proces om tot een RES 2.0 te komen in juli 2023.

Bijlagen
1. RES 1.0 Regio Foodvalley
2. Bijlage A: Tijdlijn en procesbeschrijving totstandkoming RES 1.0
3. Bijlage B: Participatie in de RES 1.0 in Regio Foodvalley
4. Bijlage C: Advies Burgerforum
5. Bijlage D: Analyse netwerkimpact door Liander en Stedin (*wordt verwacht*)
6. Bijlage E: Cijfermatige onderbouwing
7. Bijlage F: Verslag ateliers en werkgroepen
8. Bijlage G: Alternatieve technieken en innovaties
9. Bijlage H: Moties en amendementen concept-RES

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris, de burgemeester,

Mevrouw drs. R.C.B. de Jong de heer mr. drs. G.D. Renkema

RAADSBESLUIT

Nummer: 2021-033

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 20 april 2021

b e s l u i t :

1. De Regionale Energie Strategie (RES) Foodvalley 1.0 vast te stellen;
    a. in te stemmen met het gezamenlijk voornemen in Regio Foodvalley om 0,75 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken in 2030 als onderdeel van de landelijke opgave van 35 TWh duurzame opwek op land;
    b. de samenwerking met de stakeholders te continueren en uit te werken in concrete afspraken.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk d.d. 24 juni 2021,

de griffier, de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN de heer mr. drs. G.D. RENKEMA